

rotterdamse raad voor kunst en cultuur

Datum 9 september 2021
Betreft zienswijze RRKC op ontwerp Omgevingsvisie De Veranderstad
Kenmerk di0222

Per e-mail: omgevingsvisie@rotterdam.nl

Gemeente Rotterdam
Stadsontwikkeling, Ruimte, Wonen & Milieu
T.a.v. Hilda Verhoef, Omgevingsmanager omgevingsvisie
Postbus 6575
3002 KP ROTTERAM

Geachte mevrouw Verhoef,

Onlangs presenteerde de gemeente het ontwerp Omgevingsvisie De Veranderstad. In deze presentatie riep de gemeente betrokkenen op om desgewenst te reageren op dit concept. De RRKC gaat graag in op dit verzoek. Onze zienswijze treft u in deze brief aan.

In de zienswijze gaan wij eerst in op - het ontbreken van - een eigenstandige culturele dimensie in de Omgevingsvisie, om daarna het belang hiervan te laten zien vanuit de actualiteit: de belangrijke plek van kunst en cultuur op plekken in de stad, in het bijzonder de openbare ruimte.

Opwaarderen van de eigenstandige culturele dimensie

Wij stellen vast dat de creatieve en culturele sector in het ambitieuze en uitvoerige ontwerpdocument summier aan bod komen. Er wordt melding gemaakt van het belang van culturele hotspots en creatieve bedrijvigheid maar dat wordt niet nader toegelicht. Ook worden evenementen, culturele en toeristische attracties genoemd. Ze worden echter alle beschreven als instrumenteel voor ontwikkelingen in de stad (als voorziening) zonder dat wordt ingegaan op de eigenstandige waarde ervan voor de fysieke ruimte in de stad.

De culturele dimensie van deze ruimte is op zichzelf waardevol en zou het vertrekpunt in de Omgevingsvisie moeten zijn. Dat leidt tot een bredere blik op de creatieve en culturele sector dan alleen een instrumentele. De fysieke ruimte in de stad bepaalt in hoge mate de identiteit van stad en bewoners. Typerend voor het Rotterdam van nu is dat deze ruimte niet alleen wordt benut om te leven en te werken, maar ook om kunst en cultuur te maken én te beleven. Daarmee heeft de fysieke ruimte een op zichzelf staande culturele betekenis. Kunst en cultuur hebben een eigen kracht en dimensie en verdienen derhalve een specifieke benadering in de Omgevingsvisie. De International Advisory Board (IABx) adviseerde al in 2017 dat kunst en cultuur door het gemeentebestuur moeten worden omarmd en gewaardeerd als strategische pijler in de stadsontwikkeling. Dit zien wij in dit concept onvoldoende terug en wij pleiten ervoor dit op te nemen.

Maar laten we ook terugkijken. Wij denken aan de honderden beelden in de buitenruimte, waar Rotterdam landelijk al decennia om bekend is. Rotterdam geniet al jaren bekendheid als festivalstad van Nederland. We zien daarnaast een nieuwe ontwikkeling: makers en kunstenaars gaan steeds vaker op lokaal niveau aan de slag, zowel binnen als buiten, wat leidt tot een mooiere woonomgeving en vitalisering van wijken. Kijk naar de vele uitingen van straatcultuur en *mural art*. Hier komt nieuw artistiek talent tot wasdom en worden bewoners geraakt door cultuur. Kunstenaars werken in de openbare ruimte vaak samen met bewoners, corporaties en projectontwikkelaars.

Goede voorbeelden van recente datum zijn culturele initiatieven in de oude HBS aan de 's Gravendijkwal en Museum Boijmans Van Beuningen dat programma's ontwikkelt van workshops en presentaties in de voormalige technische school aan Hillevliet 90 op Rotterdam Zuid. Dat doet het museum samen met talentvolle makers, maatschappelijke partners en sleutelfiguren uit de buurt en stad.

rotterdamse raad voor kunst en cultuur

Het zogeheten DirecteurenOverleg van de Rotterdamse cultuurplaninstellingen heeft met u al enkele jaren geleden zijn visie gedeeld over de raakvlakken tussen cultuur en de fysieke stad¹. Daarin wordt gesteld: (citaat)

"De programmering van de stad kent behalve een sociaal-culturele dimensie ook een ruimtelijke component, waaronder we stedelijke ontwikkeling, wijkprofilering en *placemaking* rekenen. De komende jaren komen er nieuwe gebieden bij met een sterk eigen profiel, waaraan verder inhoud kan worden gegeven door de culturele potentie daarvan te zien en te ontwikkelen. Een succesvolle wijk- of gebiedsontwikkeling kan niet zonder culturele invulling en programmering (*placemaking*). Dat begint er mee dat we met ontwikkelaars en gemeente zorgen voor goede en betaalbare ruimtes voor creatieven. In dit verband is van belang dat Rotterdam een aantal grootschalige stedelijke ontwikkelingen koppelt aan een cultureel programma. Daar dragen wij graag aan bij."

Ontmoeting en uitwisseling met kunst en cultuur

We zagen in de afgelopen jaren de opkomst in de stad van creatieve hubs, kunstenaarsinitiatieven, semi openbare studie- en vergaderplekken, gedeelde werkplekken, debatcentra, beurzen en manifestaties. De sleutel is creëren van nabijheid en het stimuleren van de onverwachte ontmoetingen. Er zou meer moeten worden ingezet op een infrastructuur die stimuleert dat mensen elkaar tegen komen; o.a. door een actief beleid t.a.v. openbare ruimtes. Dat is temeer wenselijk nu deze ruimte in Rotterdam steeds meer onder druk komt te staan, met name in het centrumgebied dat steeds meer 'verdicht' door een explosie van woontorens. Het is positief dat initiatieven en organisaties voor kunst en cultuur in wijken en buurten weer meer aandacht krijgen en worden meegenomen in het gebiedsgericht werken. De stedelijke ontwikkeling met creativiteit, kunst en cultuur neemt een steeds grotere vlucht, alle redenen om uw Omgevingsvisie op dit aspect te versterken.

Tot slot

De RRKC draagt graag bij aan een sterke Omgevingsvisie met een scherpe blik op kunst en cultuur. Dit aspect is door de RRKC zelf en anderen, waaronder het DirecteurenOverleg en de IABx, in de afgelopen periode regelmatig onder de aandacht gebracht bij de gemeentelijke afdeling Stadsontwikkeling. De RRKC vindt het jammer om te moeten constateren dat kunst en cultuur in 'De Veranderstad' nog niet de plek heeft die het verdient. De RRKC pleit ervoor de Omgevingsvisie hier op aan te passen.

Wij zullen dit onderwerp onder de aandacht brengen in ons bestuurlijk overleg met de portefeuillehouder kunst en cultuur van de gemeente. De RRKC is tevens benieuwd naar de wijze waarop de Omgevingsvisie in de praktijk zal worden toegepast en verzoekt u de informatie hierover met hem te delen.

We zien graag een reactie tegemoet op onze suggesties voor de versterking van de visie.

Met vriendelijke groet,

Jacob van der Goot
voorzitter RRKC

Rento Zoutman
secretaris RRKC

¹ Cultuur draagt de stad in transitie, april 2018